

Effectmeting leefbaarheidsbeleid Provincie Noord-Brabant

Rapportage startsituatie - projecten 2008

drs. E. (Eva) Stultjens
drs. Sj. (Sjaak) Cox

Colofon

Het PON heeft dit onderzoek verricht in opdracht van

Provincie Noord-Brabant

Auteur(s)

drs. E. (Eva) Stultjens

drs. S. (Sjaak) Cox

PON Publicatienummer

09-21

ISBN

978-90-5049-470-0

Datum

15 december 2009

© 2009 het PON, kennis in uitvoering.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het PON. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van het PON. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan het PON geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Meer informatie:

www.hetpon.nl

Inhoudsopgave

1 Samenvatting en conclusies 5

1.1 Achtergrond 5

1.2 Resultaten in vogelvlucht 6

2 Inleiding 8

2.1 Leefbare dorpen en wijken 8

2.2 Vraagstelling 8

3 Werkwijze 9

3.1 Nieuwe werkwijze 9

3.2 Respondenten 9

3.3 Vragenlijsten 9

3.4 Procedure van afname 10

4 Resultaten meting startsituatie 11

4.1 Respons 11

4.2 Achtergrondgegevens projecten 14

4.3 Leefbaarheid 15

4.4 Samenwerking tussen partijen 20

4.5 Meerwaarde Provincie 24

4.6 Overige opmerkingen 26

Bijlage: Totaaloverzicht projecten 2008 27

1 Samenvatting en conclusies

1.1 Achtergrond

De programmalijn Perspectiefrijk Brabant is één van zes programma's uit het provinciale Bestuursakkoord 2007-2011, getiteld *Vertrouwen in Brabant*. In die programmalijn zijn leefbare dorpen en leefbare wijken aangemerkt als speerpunten van beleid. Inmiddels hebben beide speerpunten een nadere uitwerking gekregen in een kaderstellende notitie en een uitvoeringsprogramma. Met de uitvoering van deze speerpunten wil de provincie Noord-Brabant een wezenlijke bijdrage leveren aan verbetering van de leefbaarheid van dorpen en wijken.

- Wat de dorpen betreft zal de provincie de ontwikkeling en uitvoering van Integrale Dorpsontwikkelingsplannen (IDOP's) stimuleren, bevorderen dat in IDOP's sociaal-culturele aspecten mee worden genomen en innovatieve burgerinitiatieven ('Dorpen Derby') opsporen, selecteren, ondersteunen en begeleiden.
- In de wijken wil de provincie met de subsidieregeling leefbare wijken/leefbaarheid middelgrote gemeenten projecten die zich richten op het versterken van de sociale component ondersteunen. Daarnaast wil ze de ontwikkeling van integrale wijkontwikkelingsplannen en vergelijkbare methoden stimuleren en experimenten waarbij fysieke ingrepen samengaan met sociale en culturele aspecten ondersteunen.

Gekozen is om vanaf de start van het programma de verschillende onderdelen te monitoren. Dat wijkt op een aantal punten af van regulier evaluatieonderzoek van provinciale subsidieregelingen. Achtergrond is dat de provincie (met hulp en ondersteuning van het PON) al tijdens de regeling bijstellingen willen kunnen maken en dus sneller gegevens voorhanden willen hebben. Daarnaast (en misschien nog belangrijker) wil de provincie 'dichter op de projecten zitten' om sneller zicht te krijgen op welke meerwaarde de provinciale inspanningen hebben (simpel gezegd: 'we geven niet alleen middelen, maar we hebben daarbij ook nog eigen doelen die lokaal gerealiseerd moeten worden').

- De focus van de monitor/evaluatie ligt niet alleen op de resultaten van de afzonderlijke projecten, maar met name ook op de bijdrage/meerwaarde van de verschillende subsidieregelingen.
- Er wordt met een standaardvragenlijst gewerkt die zowel aandacht heeft voor objectieve activiteiten en resultaten als subjectieve meningen van betrokken partijen.
- Medewerkers van de provincie zelf spelen een belangrijke rol bij de evaluatie en het verkrijgen van gegevens. Ze krijgen daardoor de mogelijkheid om sneller en duidelijker de provinciale doelen lokaal voor het voetlicht te brengen.
- Evalueren hoort bij de projectmatige werkwijze die in de subsidieregeling is gekozen.

- Rapportages worden al tijdens de duur van de regeling gemaakt om eventuele bijstellingen te kunnen maken.

1.2 Resultaten in vogelvlucht

- De planbegeleiders zijn er in geslaagd om de startevaluatie in totaal voor 53 projecten geheel of gedeeltelijk af te ronden, wat neerkomt op een respons van 75,7%. Dat is niet alleen een bemoedigende score, maar het duidt erop dat, met het rechtstreekse contact van planbegeleider en projecten, deze sneller kunnen worden geëvalueerd. Daarnaast blijken in de praktijk aanvragers en begunstigen niet vreemd te staan ten opzichte van de snellere werkwijze van de provincie en de eis dat alle projecten op deze wijze tussentijds moeten rapporteren. Sterker nog, juist bij de inwoners wordt dit zeer gewaardeerd.
- Gemiddeld geven de respondenten de algemene leefbaarheid voor aanvang van het project een 6,3. Aanvragers (lees vertegenwoordigers van gemeenten) beoordelen de leefbaarheid doorgaans iets positiever dan inwoners, respectievelijk een 6,4 tegenover een 6,2. Gemiddeld zouden de respondenten willen dat de leefbaarheid na afloop een 7,9 krijgt. Inwoners verwachten iets meer dan aanvragers, met respectievelijk een 8,0 en een 7,8. Daarmee wordt in de verschillende projecten een grote ambitie verwoord ten aanzien van het versterken van de leefbaarheid, die met de door de provincie (mede) gefinancierde projecten moet worden gerealiseerd.
- De IDOP's worden (zoveel als mogelijk) integraal opgesteld, er worden zowel ruimtelijke, economische als sociaal-culturele aspecten meegenomen. Veruit de meeste projecten richten zich op de thema's wonen en woonomgeving en welzijn en voorzieningen. Voor wonen en woonomgeving betreffen de meeste acties het bouwen van nieuwe woningen, voornamelijk seniorenwoningen en starterwoningen. In mindere mate worden voorzieningen zoals speeltuinen gerealiseerd, of wordt de buurt opgeknapt. Bij acties ten behoeve van voorzieningen komen multifunctionele accommodaties, zorgvoorzieningen, voorzieningen voor jongeren, de uitbreiding van het winkelaanbod, bouw of vernieuwing van het dorps huis/ontmoetingsplek, horecagelegenheden en een bibliotheek het meest aan bod. Alle projecten die op het thema welzijn actief zijn, willen de sociale cohesie versterken. Dit wordt onder andere gedaan door middel van het realiseren/verbeteren van een dorps huis, ontwikkeling van activiteiten (ook voor bijvoorbeeld gehandicapten en ouderen), het aanleggen van speelvoorzieningen en het stimuleren van het verenigingsleven.
- De thema's recreatie en toerisme, de relatie bebouwde kom en buitengebied en natuur en milieu komen het minste aan bod in de aangevraagde projecten.
- Aan de aanvragers is gevraagd welke partijen er bij het project betrokken zijn. Zoals te verwachten is de gemeente in vrijwel alle gevallen betrokken. Ook bewonersorganisaties zijn veel voorkomende partij, net als individuele burgers. Naast gemeenten en bewoners zijn ook woningcorporaties, welzijns- en zorginstellingen betrokken bij de projecten. Dit toont aan dat er sprake is van partnerschap.

Organisaties die relatief niet vaak betrokken zijn bij projecten zijn ondernemers- (organisaties), natuur- en milieuorganisaties en regionale organisaties.

- Bijna iedereen verwacht dat de samenwerking tussen de betrokken partijen zal toenemen tijdens het project.
- De respondenten hebben aangegeven welke trede van de participatieladder het beste de situatie voor aanvang van het project benaderde. Adviseren blijkt de meest voorkomende vorm van samenwerking met de gemeente te zijn. Ook raadplegen is een relatief veel voorkomende vorm. We zien dat door de aangevraagde projecten de meeste respondenten van adviseren naar coproduceren verwachten te gaan, gevolgd door het behouden van de adviserende rol. Uit het feit dat veel gemeente toe willen naar een coproductie kun je concluderen dat bewoners verantwoordelijk nemen en krijgen ten aanzien van hun eigen leefomgeving.
- Ruim driekwart (75,9%) van de respondenten is van mening dat de provinciale subsidie de realisatie van het project mogelijk heeft gemaakt. Een enkeling (5,6%) geeft aan dat door de subsidie ook andere financiers zijn meegegaan. Niemand vindt dat de bijdrage van de Provincie geen enkele meerwaarde heeft.
- Er was ook ruimte voor eigen opmerkingen over de meerwaarde van de provincie. Uit de antwoorden komt vooral naar voren dat er door de bijdrage een bredere, meer integrale aanpak mogelijk is.
- Uit de resultaten blijkt dat de respondenten zeer tevreden zijn met de begeleiding van de provincie en het grotere contact, belangstelling en steun van de provinciale ambtenaren.

2 Inleiding

2.1 Leefbare dorpen en wijken

De programmalijn Perspectiefrijk Brabant is één van zes programma's uit het provinciale Bestuursakkoord 2007-2011, getiteld 'Vertrouwen in Brabant'. In die programmalijn zijn leefbare dorpen en leefbare wijken aangemerkt als speerpunten van beleid. Inmiddels hebben beide speerpunten een nadere uitwerking gekregen in een kaderstellende notitie en een uitvoeringsprogramma. Met de uitvoering van deze speerpunten wil de provincie Noord-Brabant een wezenlijke bijdrage leveren aan verbetering van de leefbaarheid van dorpen en wijken. Daartoe worden verschillende instrumenten ingezet:

- Wat de dorpen betreft zal de provincie de ontwikkeling en uitvoering van Integrale Dorpsontwikkelingsplannen (IDOP's) stimuleren, bevorderen dat in IDOP's sociaal-culturele aspecten mee worden genomen en innovatieve burgerinitiatieven ('Dorpen Derby') opsporen, selecteren, ondersteunen en begeleiden.
- In de wijken wil de provincie met de subsidieregeling leefbare wijken projecten die zich richten op sociale aspecten ondersteunen, de ontwikkeling van integrale wijkontwikkelingsplannen stimuleren en experimenten waarbij fysieke ingrepen samengaan met sociale en culturele aspecten ondersteunen.

Dit alles leidt ertoe dat deze bestuursperiode diverse lokale projecten gericht op de leefbaarheid kunnen rekenen op provinciale steun: IDOP's, 'Dorpen Derby', wijkontwikkelingsplannen en wijkprojecten.

2.2 Vraagstelling

De provincie wil weten wat het effect is van het nieuwe provinciale beleid op de leefbaarheid in de Brabantse dorpen en wijken. Om dit effect meetbaar te maken en in kaart te brengen is inzicht nodig in de startsituatie, in tussentijdse resultaten en in het eindresultaat. De provincie heeft het PON gevraagd om uit te werken welke informatie hiervoor nodig is en om de resultaten toegankelijk te maken voor de provincie. In dit document rapporteren we de resultaten van de eerste meting: de startsituatie.

3 Werkwijze

3.1 Nieuwe werkwijze

De bij dit programma gehanteerde werkwijze wijkt op een aantal punten af van regulier evaluatieonderzoek van provinciale subsidieregelingen. Achtergrond is dat de provincie en het PON al tijdens de regeling bijstellingen willen kunnen maken en dus sneller gegevens voorhanden willen hebben.

- De focus van de evaluatie ligt niet alleen op de resultaten van de afzonderlijke projecten, maar met name ook op de bijdrage/meerwaarde van de verschillende subsidieregelingen.
- Er wordt met een standaardvragenlijst gewerkt die zowel aandacht heeft voor objectieve activiteiten en resultaten als subjectieve meningen van betrokken partijen.
- Medewerkers van de provincie (de planbegeleiders¹) zelf spelen een belangrijke rol bij de evaluatie en het verkrijgen van gegevens.
- Rapportages worden al tijdens de duur van de regeling gemaakt om eventuele bijstellingen te kunnen maken.
- Evalueren hoort bij de projectmatige werkwijze die in de subsidieregeling is gekozen.

3.2 Respondenten

In principe worden alle projecten die in het kader van het nieuwe leefbaarheidsbeleid subsidie van de provincie ontvangen geëvalueerd (NB Inmiddels is dit ook een voorwaarde geworden in de subsidietoewijzing, het eerste resultaat van de nieuwe werkwijze). In overleg met de provincie is er voor gekozen om projecten te laten evalueren door vertegenwoordigers van betrokken partijen. Per project benadert de provinciale medewerker zowel een vertegenwoordiger van de subsidie aanvragende partij (meestal een gemeente) als een vertegenwoordiger van de begunstigde partij (de inwoners).

3.3 Vragenlijsten

Om het effect van het leefbaarheidsbeleid te kunnen meten vullen deze vertegenwoordigers vragenlijsten in. Het betreft een vragenlijst voor aanvang van het project, een vragenlijst halverwege het project (mits het project een doorlooptijd heeft van langer dan een jaar) en een vragenlijst na afloop van het project. Zo meten we de startsituatie, tussentijdse resultaten en ook het eindresultaat van de projecten.

¹ Een planbegeleider is een provinciale medewerker die ondersteuning kan bieden bij het ontwikkelen en uitvoeren van een IDOP/IWOP of het uitvoeren van een wijkproject.

De vragenlijst is onderverdeeld in vijf onderdelen:

- 1 Een administratief onderdeel waarin gevraagd wordt naar gegevens over het project zelf.
- 2 Een onderdeel over de leefbaarheid van het gebied waarop het project van toepassing is.
- 3 Een onderdeel over de activiteiten die ondernomen gaan worden om de leefbaarheid te verbeteren.
- 4 Een onderdeel over het samenwerkingsproces.
- 5 Een onderdeel over de meerwaarde van de bijdrage van de provincie.

3.4 Procedure van afname

Het PON ontvangt van de provincie doorlopend overzichten van projecten waarvan de subsidieaanvraag is goedgekeurd met de bijbehorende planbegeleiders. Zodra het PON van de Provincie deze nieuwe gegevens ontvangt, krijgt de planbegeleider per e-mail twee uitnodigingen voor een online vragenlijst: één voor de vertegenwoordiger van de partij die de subsidie heeft aangevraagd (meestal een gemeente) en één voor de vertegenwoordiger van de begunstigde partij (de inwoners). De vragenlijst die moet worden ingevuld hangt af van de fase waarin het project zich bevindt.

De planbegeleider loopt altijd samen met de betrokkene de vragenlijst door en vult zelf de antwoorden van de betrokkene in. Een betrokkene vult de vragenlijst dus nooit zelf in; bij de vragen hoort namelijk een toelichting en zonder deze toelichting is de kans groot dat vragen verkeerd geïnterpreteerd worden.

4 Resultaten meting startsituatie

4.1 Respons

Op het moment van het maken van deze rapportage zijn nog niet voor alle projecten door beide partijen (aanvragers en begunstigen) de vragenlijsten voor de start-situatie ingevuld. Bijlage I bevat een totaaloverzicht van welke projecten de start-situatie is gemeten en van welke niet.

In deze paragraaf bespreken we per type project kort de respons en vindt u tabellen van de projecten waarover gerapporteerd wordt. Bij sommige projecten bleek het lastig een goede vertegenwoordiger van de betrokkenen te vinden; dit is in de overzichten aangegeven met N.V.T. (niet van toepassing).

Ontwikkeling IDOP's

In totaal heeft de Provincie voor 32 'ontwikkeling IDOP's' projecten vragenlijsten ontvangen. In het onderstaande overzicht geven we de projecten weer waarvan de meting voor de startsituatie geheel of gedeeltelijk is afgerond. Voor 16 projecten geldt dat beide vragenlijsten zijn ingevuld. Bij drie projecten was het helaas niet mogelijk een geschikte vertegenwoordiger voor de inwoners te vinden, en bij één project zijn de antwoorden van de aanvrager door een technisch mankement niet goed doorgelopen. Voor 7 projecten is alleen de vragenlijst door de aanvrager ingevuld. Deze antwoorden nemen we wel mee in de rapportage.

In totaal kunnen we over 26 projecten 'ontwikkeling IDOP's' rapporteren (een respons van 86,7%).

Tabel 1 Ingevulde vragenlijsten bij 'Ontwikkeling IDOP's'

Titel project	Gemeente/Dorp	Vragenlijst aanvrager	Vragenlijst inwoner
GOP Odiliapeel	Uden/Odiliapeel	x	
GOP Volkel	Uden/Volkel	x	
IDOP Andel	Woudrichem/Andel	x	n.v.t.
IDOP Galder/Strijbeek	Alphen-Chaam/Galder en Strijbeek	x	x
IDOP Gemonde	St. Michielsgestel/Gemonde	x	x
IDOP Hoogeloon	Bladel/Hoogeloon	x	x
IDOP Huijbergen	Woensdrecht/Huijbergen	x	x
IDOP Hulsel	Reusel-de Mierden/ Hulsel	x	x
IDOP Meeuwen	Aalburg/Meeuwen	x	x
IDOP Neerkant	Deurne/Neerkant	x	n.v.t.
IDOP Riel	Goirle/Riel	x	x
IDOP Schijf	Rucphen/Schijf	x	x
IDOP Steensel	Eersel/Steensel	x	
IDOP Teteringen	Breda/Teteringen	x	x

Titel project	Gemeente/Dorp	Vragenlijst aanvrager	Vragenlijst inwoner
IDOP Udenhout	Tilburg/Udenhout	x	x
IDOP Veen	Aalburg/Veen	x	x
IDOP Vlierden	Deurne/Vlierden	x	n.v.t.
IDOP Wijbosch	Schijndel/Wijbosch	x	
IDOP Wintelre	Eersel/Wintelre	x	x
IDOP Wouwse Plantage	Roosendaal/Wouwse Plantage	x	x
IDOP Zegge	Rucphen/Zegge	x	
Integraal dorpspreventieplan Genderen	Aalburg/Genderen	n.v.t.	x
Sociale cohesie: een vitaal dorpshart voor Berkel-Enschot	Berkel-Enschot	x	
Toekomstig Oerle's Plantontwikkeling	Veldhoven/Oerle	x	x
Toekomstvisie centrum Diessen	Hilvarenbeek/Diessen	x	x
Wijkplan buitengebied	Etten-Leur/Etten-Leur	x	

Wijken 2008

In totaal heeft de Provincie voor 16 projecten 'Wijken 2008' vragenlijsten ontvangen. Van de 16 projecten zijn bij drie projecten beide vragenlijsten ingevuld, en bij vier projecten alleen de vragenlijst bestemd voor de aanvragende partij.

In totaal kunnen we over zeven projecten 'Wijken 2008' geheel of gedeeltelijk rapporteren (een respons van 43,8%).

Tabel 2 Ingevulde vragenlijsten 'Wijken 2008'

Titel project	Gemeente/Dorp	Vragenlijst aanvrager	Vragenlijst inwoner
Credo	Roosendaal	x	x
De Valuwe: vernieuwend sociaal wijkbeheer	Cuijk/De Valuwe	x	
Naastenbest	Best	x	
Sociale samenhang Zanddonk	Waalwijk/Zanddonk	x	x
Wijkontwikkelingsplan Langdonk	Roosendaal	x	
Wijkontwikkelingsplan Westrand	Roosendaal	x	
Wijkplannen Hooghuis en Banakkers	Etten-Leur Hooghuis / Banakkers	x	x

ISV Plus

In totaal hebben de planbegeleiders voor 16 'ISV plus projecten' vragenlijsten ontvangen. Voor vier projecten is de meting vooraf helemaal afgerond en voor zeven projecten is alleen de meting voor de aanvragende partij afgerond. Voor vier andere projecten kan geen vertegenwoordiger van de begunstigde partij gevonden worden.

In totaal kunnen we over 15 projecten 'ISV Plus' geheel of gedeeltelijk rapporteren (een respons van 93,8%).

Tabel 3 Ingevulde vragenlijsten 'ISV Plus'

Titel project	Gemeente/Dorp	Vragenlijst aanvrager	Vragenlijst inwoner
Cult4all Hilvarenbeek	Hilvarenbeek	x	n.v.t.
Cultuurstraat Eersel	Eersel	x	n.v.t.
Duurzaam Bouwen in Terlo	Bergeijk	x	
Leefbaarheidsimpuls Spoorzone Mill	Mill & Sint Hubert	x	x
MFA Centrumfunctie Leende	Heeze Leende	x	x
MFA Knegsel	Eersel	x	
MFA Sint Anthonis	Sint Anthonis	x	x
MFA Vliedberg	Heusden	x	
Multifunctioneel Dorpshuis Heeze	Heeze Leende	x	
Samen in De Nieuwe Biezen	Gemert-Bakel	x	n.v.t.
Samenwerken in de Brede School te Millheeze	Gemert-Bakel	x	
Sociaal veilig en schoon centrum	Hilvarenbeek	x	
Stimulering Samenwerking SCC Mill	Mill & Sint Hubert	x	
Wijk met Pit	Best	x	x
Woonservice Boschweg	Schijndel	x	n.v.t.

Opmerking: de B5-gemeenten (Eindhoven, Tilburg, Breda, 's-Hertogenbosch en Helmond) zijn uitgesloten van de evaluatieregeling. De B5-gemeenten hebben in 2008 een convenant afgesloten met de provincie in het kader van 'Samen Investeren'. Het betreft hier een afzonderlijk traject, dat niet in deze monitoring/evaluatie is meegenomen.

Uitvoering IDOP's

In totaal hebben de planbegeleiders voor zes 'uitvoering IDOP's' projecten vragenlijsten ontvangen. Bij vier projecten is de meting vooraf helemaal afgerond.

In totaal kunnen we over 4 projecten 'Uitvoering IDOP's' geheel of gedeeltelijk rapporteren (een respons van 66,7%).

Tabel 4 Ingevulde vragenlijsten 'Uitvoering IDOP's'

Titel project	Gemeente/Dorp	Vragenlijst aanvrager	Vragenlijst inwoner
IDOP Deurne/Helenaveen	Deurne	x	x
IDOP Heeze-Leende/Sterksel	Heeze-Leende	x	x
IDOP Laarbeek/Aarle-Rixtel	Laarbeek	x	x
IDOP Laarbeek/Mariahout	Laarbeek	x	x

Totaal respons

De planbegeleiders zijn er in geslaagd om de startevaluatie in totaal voor 53 projecten geheel of gedeeltelijk af te ronden, wat neerkomt op een respons van 75,7%. Na aanvankelijke aanloopproblemen is dat niet alleen een bemoedigende score, maar duidt het erop dat met het rechtstreeks contact van planbegeleider en projecten deze sneller kunnen worden geëvalueerd en in de praktijk blijken aanvragers en

begunstigden niet vreemd te staan ten opzichte van de snellere werkwijze van de provincie en de eis dat alle projecten op deze wijze tussentijds moeten rapporteren. Sterker nog, juist bij de inwoners wordt dit zeer gewaardeerd.

4.2 Achtergrondgegevens projecten

In het eerste deel van de vragenlijst wordt gevraagd naar enkele administratieve gegevens over het project. We bespreken in deze paragraaf het financiële aspect van de projecten (de totaal verwachte kosten van het project en de bijdrage die de Provincie levert) en enkele achtergrondgegevens van de respondenten.

Financiële aspecten

De Provincie hanteert per project verschillende regelingen wat betreft de financiering, zowel in absolute als in relatieve zin. Dit houdt in dat er per type project grenzen zitten aan het absolute bedrag dat de Provincie subsidieert, maar ook aan het aandeel in de totale kosten van het project. De regelingen zien er als volgt uit:

Tabel 5 Regels absolute en relatieve bijdrage Provincie per type project

	Relatieve bijdrage	Absolute minimale bijdrage	Absolute maximale bijdrage
Ontwikkeling IDOP's	50%	€ 5.000	€ 30.000
Ontwikkeling IDOP's laatste/extra stap	50%	€ 3.000	€ 10.000
Wijken 2008	50%	€ 25.000	€ 50.000
ISV Plus	100%	€ 25.000	€ 50.000
Uitvoering IDOP's	n.v.t.	€ 200.000	€ 1.000.000

In onderstaande tabel geven we de financiële situatie weer voor de geëvalueerde projecten. We geven een overzicht van de verwachte kosten per type project en van de gemiddelde absolute bijdrage die de Provincie levert.

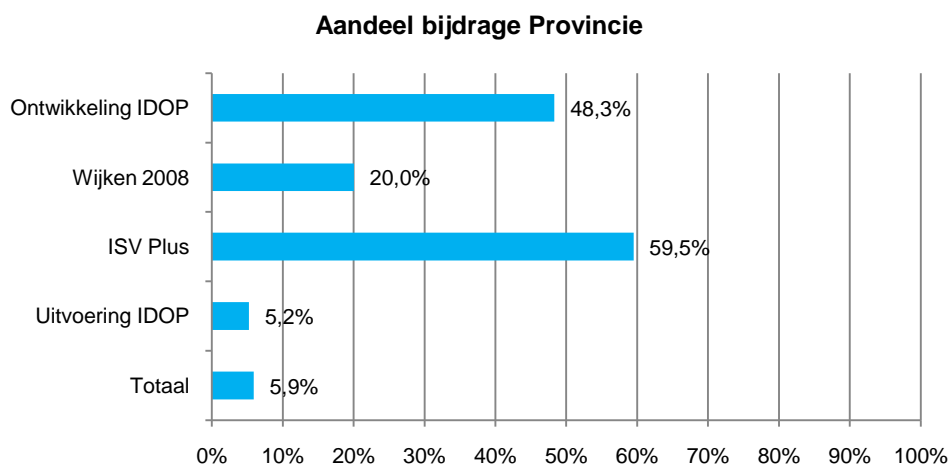
Tabel 6 Kosten projecten en bijdrage Provincie

	Minimum verwachte kosten	Maximum verwachte kosten	Gemiddelde verwachte kosten	Gemiddelde bijdrage Provincie
Ontwikkeling IDOP's	€ 10.000	€ 70.000	€ 42.994	€ 20.777
Wijken 2008	€ 57.000	€ 754.214	€ 209.996	€ 42.091
ISV Plus	€ 35.400	€ 324.400	€ 77.442	€ 46.071
Uitvoering IDOP's	€ 1.272.000	€ 40.944.750	€ 13.490.513	€ 705.700

Het aandeel van provinciale bijdrage verschilt per type project. Gemiddeld draagt de provincie 5,9% van de kosten, maar als we een uitsplitsing maken naar type project dan zien we grote verschillen in dat aandeel. Zo draagt de provincie voor de Uitvoering van IDOP's relatief het minst bij (ruim 5%), maar de verwachte kosten liggen bij deze projecten dan ook wel veel hoger; de absolute gemiddelde bijdrage is namelijk

nog altijd vele malen hoger dan bij de andere typen projecten. Voor ISV Plus projecten draagt de Provincie relatief het meeste bij, gemiddeld bijna 60%. In onderstaande grafiek wordt het aandeel van de bijdrage van de provincie visueel weergegeven:

Figuur 1 Aandeel bijdrage Provincie per type project

Respondenten

Om de antwoorden van de respondenten beter te kunnen interpreteren is het belangrijk om inzicht in hun achtergrond te hebben. In de vragenlijst vroegen we daarom naar de organisatie van waaruit zij hun groep vertegenwoordigden en naar hun functie binnen die organisatie.

Zoals verwacht zijn alle vertegenwoordigers van de AANVRAGERS werkzaam bij de gemeente waarin het project wordt uitgevoerd. De meesten zijn beleidsmedewerker, projectmedewerker of projectleider. De vertegenwoordigers van de INWONERS zijn voornamelijk actief in dorps- of wijkraden.

4.3 Leefbaarheid

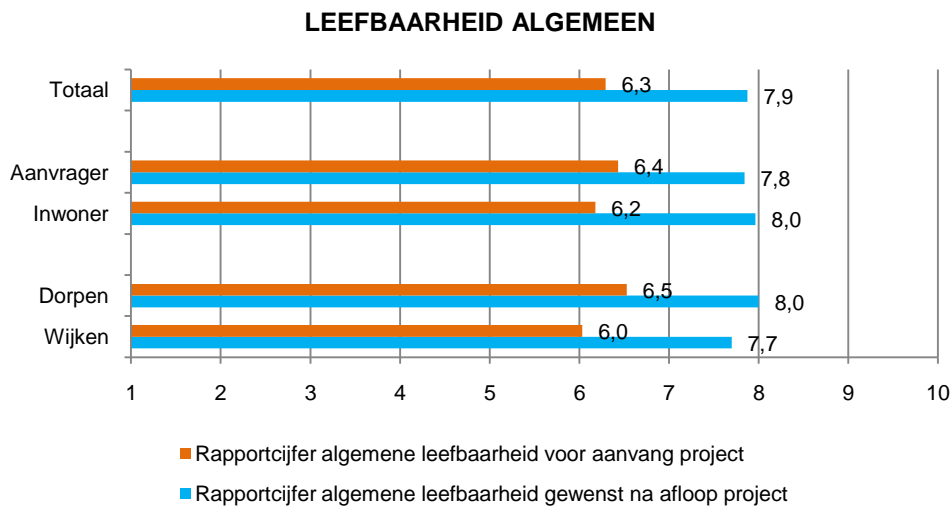
Een belangrijk onderdeel van het meten van de startsituatie is het meten van de leefbaarheid. In de vragenlijst komt naast de algemene leefbaarheid ook de leefbaarheid op meer specifieke thema's aan bod. Daarnaast is ook onderscheid gemaakt tussen de leefbaarheid zoals die voor aanvang van het project wordt ervaren en de gewenste leefbaarheid na afloop van het project

Waardering algemene leefbaarheid

Gemiddeld geven de respondenten de algemene leefbaarheid voor aanvang van het project een 6,3. Aanvragers beoordelen de leefbaarheid doorgaans iets positiever dan inwoners, respectievelijk een 6,4 tegenover een 6,2. Ook tussen dorpen en wijken zien we verschil: respondenten geven de leefbaarheid voor het dorp gemiddeld een 6,5, tegenover een 6,0 voor de wijk.

Naast het beoordelen van de leefbaarheid voor aanvang van het project, is ook gevraagd de gewenste leefbaarheid na afloop van het project uit te drukken in een rapportcijfer. Gemiddeld zouden de respondenten willen dat de leefbaarheid na afloop een 7,9 krijgt. Inwoners verwachten iets meer dan aanvragers, met respectievelijk een 8,0 en een 7,8. Voor dorpen ligt de verwachting iets hoger dan voor wijken (respectievelijk een 8,0 en een 7,7).

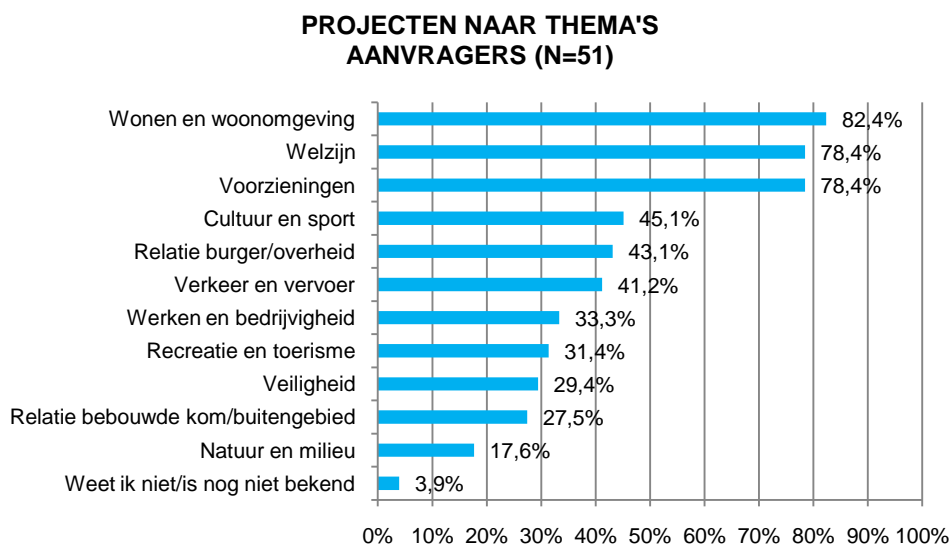
Figuur 2 Waardering algemene leefbaarheid

Waardering leefbaarheid per thema

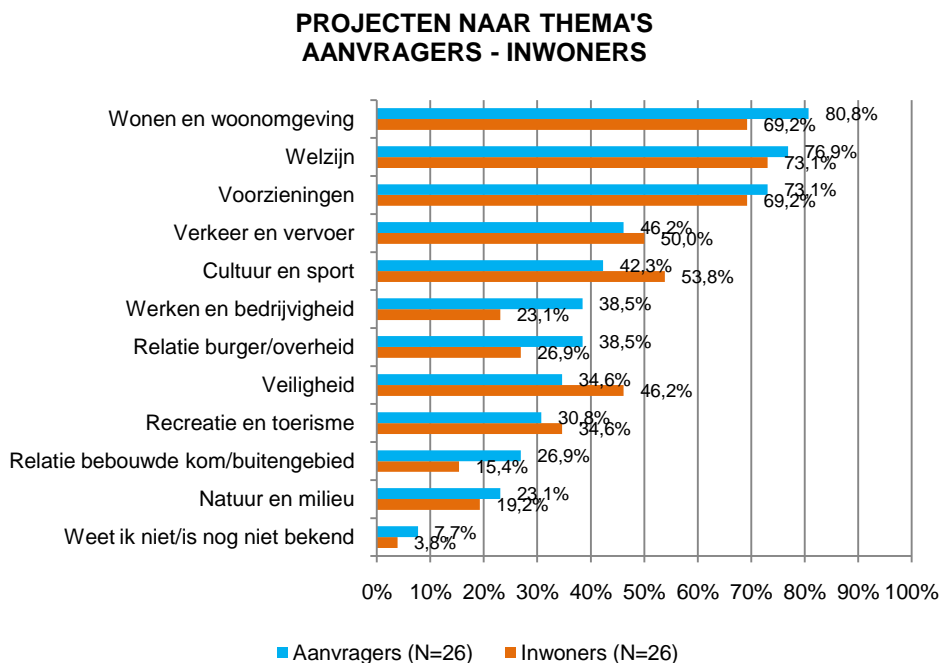
Respondenten konden aangeven op welk(e) thema('s) het project actief is of volgens hen gaat zijn. In de grafiek op de volgende pagina zijn de thema's te zien waarop het project volgens de aanvragers actief is:

Figuur 3 Thema's waarop de projecten actief zijn volgens aanvragers

Om te kijken of inwoners dezelfde thema's bij de projecten verwachten, zijn, voor de projecten waarbij zowel de aanvrager als de inwoner de vragenlijst heeft ingevuld, de resultaten met elkaar vergeleken. Op een aantal thema's zien we redelijk grote verschillen²:

Figuur 4 Thema's waarop projecten actief zijn: verschil aanvragers-inwoners

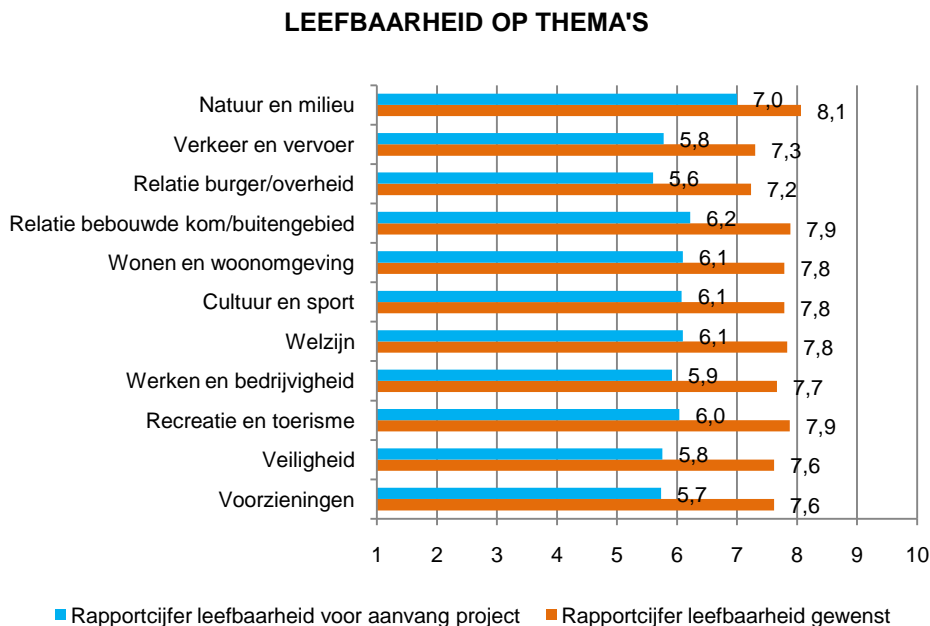
² Omdat niet voor alle projecten zowel de aanvrager als de inwoner de vragenlijst hebben ingevuld, kunnen de percentages uit de twee tabellen wat betreft de aanvragers van elkaar verschillen.

Vooral bij Wonen en woonomgeving, Werken en bedrijvigheid, Relatie burger/overheid en Relatie bebouwde kom/buitengebied, denken aanvragers vaker dan inwoners dat dit thema in het project aan bod gaat komen. Andersom geldt dit voor Cultuur en sport en Veiligheid. Waarschijnlijk omdat dit thema's zijn die inwoners meer direct aanspreken dan de eerdere, meer beleidsmatige thema's.

Net als voor de algemene leefbaarheid konden respondenten vervolgens een cijfer geven voor de leefbaarheid op een van de specifieke thema's. Ook hier voor zowel de situatie zoals die voor aanvang van het project was als voor de gewenste situatie na afloop van het project.

Alle thema's worden gemiddeld gewaardeerd met een rapportcijfer van rond de 6. Opvallend is dat het thema 'Natuur en milieu' als enige met een 7 beoordeeld wordt. Als we naar de verschillen tussen de respondenten kijken, zien we dat in alle gevallen ook hier de inwoners de leefbaarheid op de verschillende thema's negatiever beoordelen dan de aanvragers. Dit geldt met name voor de thema's 'Werken en bedrijvigheid', 'Recreatie en toerisme' en de 'Relatie bebouwde kom/buitengebied'. In onderstaande grafiek zijn de totaal gemiddelden per thema opgenomen:

Figuur 5 Waardering leefbaarheid op verschillende thema's

Net als voor de algemene leefbaarheid is de respondenten gevraagd om, naast het beoordelen van de leefbaarheidsthema's voor aanvang van het project, ook de gewenste leefbaarheid per thema na afloop van het project uit te drukken in een rapportcijfer.

Het gewenste rapportcijfer voor de leefbaarheid ligt voor bijna ieder thema gemiddeld rond de 8. Twee uitzonderingen hierop zijn de 'Relatie burger/overheid' en 'Verkeer en vervoer'. Aan deze thema's worden minder hoge verwachtingen opgehangen, respectievelijk een 7,2 en een 7,3. De thema's waarvan de gewenste situatie het verst van de werkelijke situatie afligt, zijn 'Voorzieningen', 'Veiligheid' en 'Recreatie en toerisme'.

Op de helft van de thema's hebben de inwoners hogere verwachtingen dan de aanvragers. Dit geldt in sterke mate voor de thema's 'Werken en bedrijvigheid' en 'Veiligheid'. Op de andere helft van de thema's is er nauwelijks verschil in verwachtingen.

Geplande acties te verbetering leefbaarheid

Welke acties staan er gepland om de leefbaarheid in de dorpen en wijken te verbeteren? We kijken naar de acties per thema:

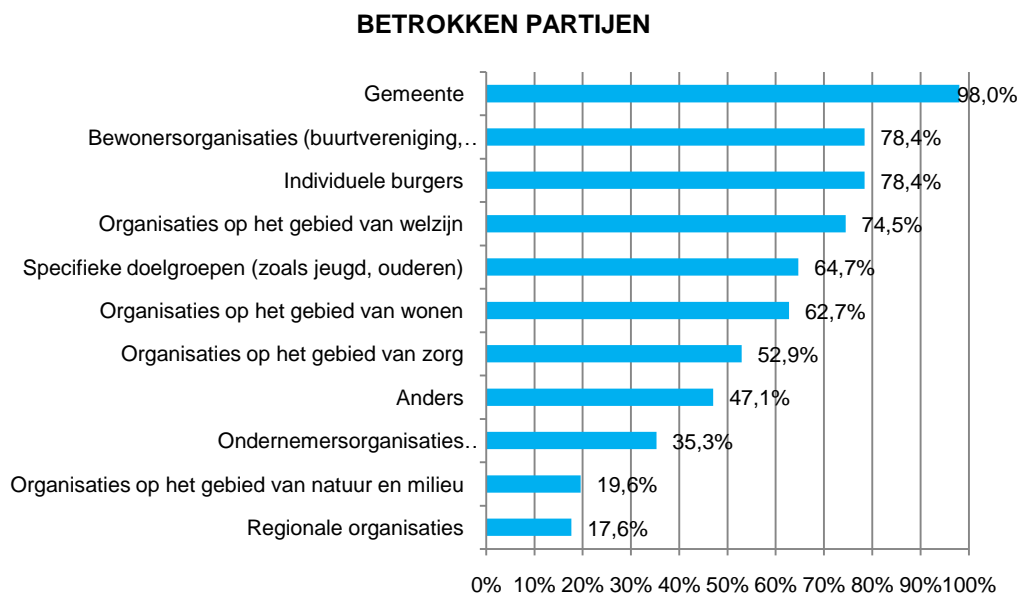
Acties per thema

- *Wonen en woonomgeving*: de meeste acties betreffen het bouwen van nieuwe woningen, voornamelijk seniorenwoningen en starterswoningen. In mindere mate worden voorzieningen, zoals speeltuinen gerealiseerd, of wordt de buurt opgeknapt.
- *Voorzieningen*: de voorzieningen die genoemd worden zijn MFA's, zorgvoorzieningen, voorzieningen voor jongeren, uitbreiding van het winkelaanbod, bouw of vernieuwing van het dorps huis/ontmoetingsplek, horecagelegenheden en een bibliotheek.
- *Welzijn*: alle projecten die op het thema welzijn actief zijn willen de sociale cohesie versterken. Dit wordt onder andere gedaan door middel van het realiseren/verbeteren van een dorps huis, ontwikkeling van activiteiten (ook voor bijvoorbeeld gehandicapten en ouderen), het aanleggen van speelvoorzieningen en het stimuleren van het verenigingsleven.
- *Cultuur en sport*: hier gaat het met name om het realiseren of verbeteren van sportvoorzieningen en de bereikbaarheid hiervan, het realiseren of verbreden van een MFA, het vervaardigen van kunstwerk en het ontwikkelen van culturele activiteiten.
- *Relatie burger/overheid*: de acties zijn gericht op het bevorderen van deze relatie onder andere door middel van het verbeteren van de communicatie, het organiseren van bijeenkomsten, of het opzetten van een klankbordgroep.
- *Veiligheid*: hier worden acties genoemd die onder andere gericht zijn op beter contact met de politie, het veranderen van verkeerssituaties en het terugdringen van overlast van groepen hangjongeren.
- *Verkeer en vervoer*: acties zijn gericht op beter openbaar vervoer, en het herinrichten van bestaande verkeerssituaties.
- *Recreatie en toerisme*: hier gaat het onder andere om het verbeteren van de horecagelegenheden, het opknappen van een openluchttheater en het beschikbaar maken van het buitengebied voor recreanten.
- *Werken en bedrijvigheid*: de geplande acties hebben betrekking op het stimuleren van de bedrijvigheid, het verplaatsen van bedrijvigheid, en het vinden van nieuwe bestemmingen voor leegstaande panden.
- *Natuur en milieu*: de acties die genoemd worden hebben te maken met herstellen en verbetering.
- *Relatie bebouwde kom/buitengebied*: versterken van recreatieve functie gebied, verplaatsing transportbedrijven.

4.4 Samenwerking tussen partijen

Aan de aanvragers is gevraagd welke partijen er bij het project betrokken zijn. Zoals te verwachten is de gemeente in vrijwel alle gevallen betrokken (98%). Ook bewonersorganisaties zijn veel voorkomende partij, net als individuele burgers (beiden 78,4%). Organisaties die relatief niet vaak betrokken zijn bij projecten zijn ondernemersorganisaties, natuur- en milieuorganisaties (19,6%) en regionale organisaties (17,6%). In onderstaande grafiek wordt weergegeven welke partijen bij hoeveel procent van de projecten betrokken zijn. De categorie 'Anders' komt ook relatief vaak voor. Hierin worden onder andere adviesbureaus genoemd, de provincie zelf, scholen en de politie.

Figuur 6 Betrokken partijen

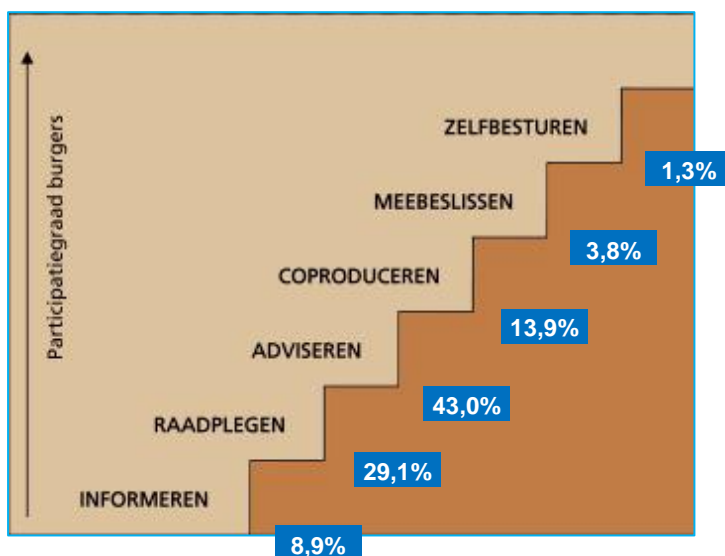
Bijna iedereen verwacht dat de samenwerking tussen de betrokken partijen zal toenemen tijdens het project (90,2%). Een enkeling denkt dat het gelijk zal blijven en niemand verwacht een afname van de intensiteit van de samenwerking.

Samenwerking met gemeente

Om de samenwerking met de gemeente op een eenvoudige manier in kaart te brengen, maken we in de vragenlijst gebruik van de zogenaamde participatieladder. Deze ladder geeft in zes trappen de participatiegraad van burgers ten opzichte van de gemeente aan.

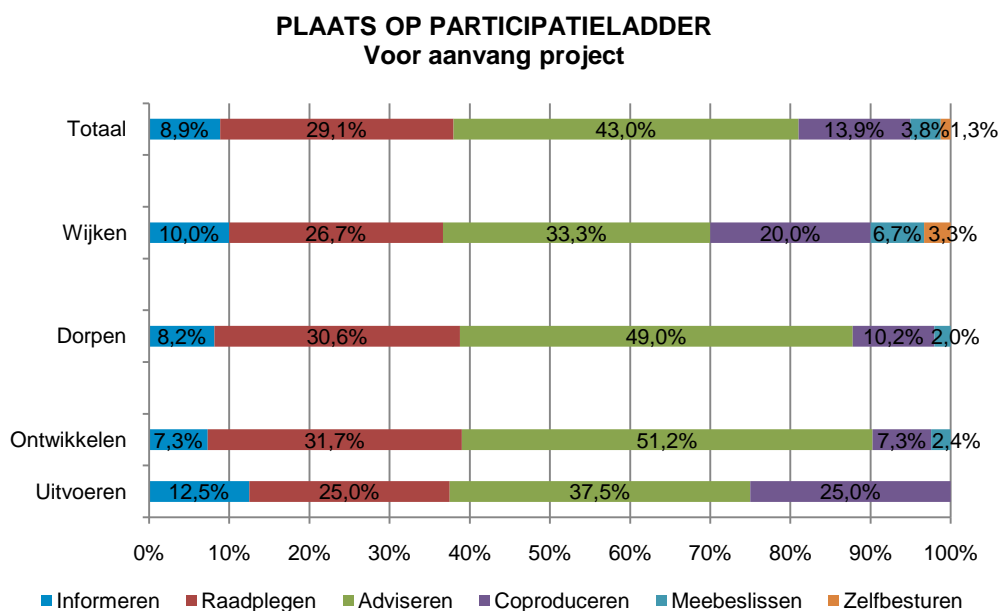
De respondenten hebben aangegeven welke trede van de participatieladder het beste de situatie voor aanvang van het project benaderde. Adviseren blijkt de meest voorkomende vorm van samenwerking met de gemeente te zijn (43%). Ook raadplegen is een relatief veel voorkomende vorm (29,1%). Veel minder vaak komt de samenwerkingsvorm meebeslissen en zelfbesturing voor (respectievelijk 3,8% en 1,3%).

Figuur 7 Participatiegraad burgers ten opzichte van gemeente – voor aanvang project (algemeen)

Als we de antwoorden van aanvragers en de inwoners naast elkaar leggen, dan zien we geen opvallende verschillen. Het ziet er naar uit dat gemeenten en burgers geen uiteenlopende visie op hun samenwerking hebben. We zien wel verschillen tussen dorpen en wijken:

Figuur 8 Participatiegraad burgers ten opzichte van gemeente – voor aanvang project (uitgesplitst)

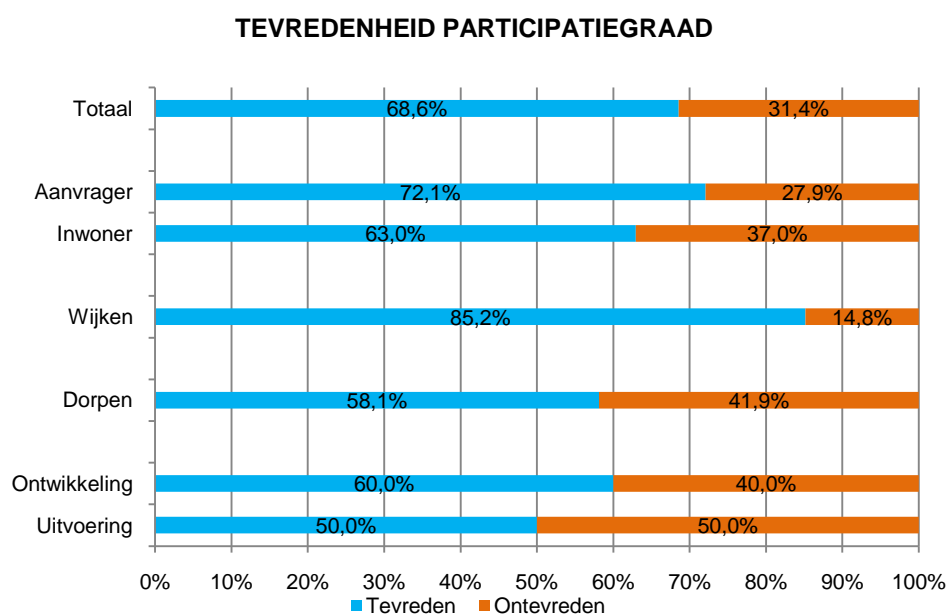

In dorpen komt relatief vaker een adviserende rol van de inwoners voor en in wijken vaker een coproducerende. Ook binnen de projecten in de dorpen zien we een verschil: bij projecten waarbij een IDOP wordt ontwikkeld zien we vaker een adviseerende rol van inwoners en bij projecten waarbij een IDOP wordt uitgevoerd zien we

juist vaker een coproducerende rol. Het wijst er dus sterk op dat bij het proces van ontwikkelen naar uitvoeren de rol van inwoners van adviserend naar coproducerend verschuift.

In onderstaande grafiek kijken we naar de tevredenheid met de relatie tussen inwoners en de gemeente. Ruim 68% van de ondervraagden is tevreden, ruim 31% is ontevreden:

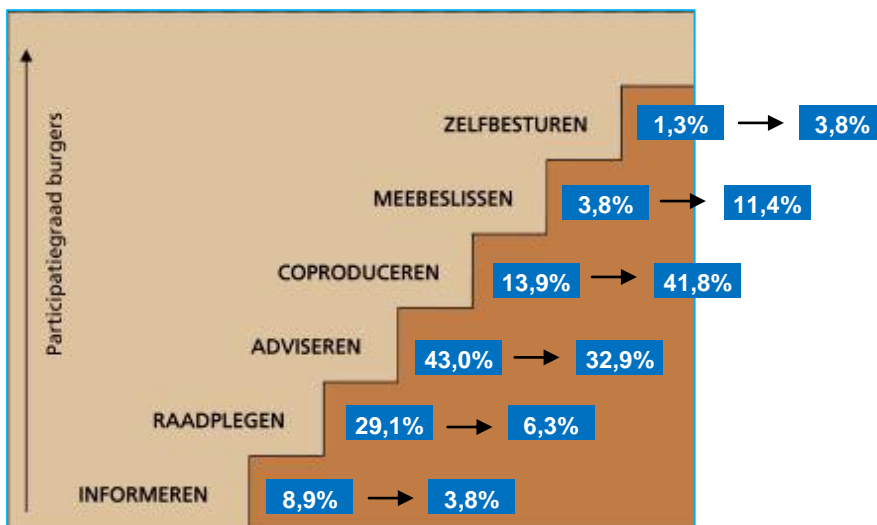
Figuur 9 Tevredenheid met participatiegraad

Vooraf het verschil in tevredenheid met de relatie tussen wijken en dorpen is zeer opvallend: slechts 14,8% van de respondenten van wijkprojecten zijn ontevreden, terwijl dit voor 41,9% van de respondenten van dorpprojecten geldt. Binnen deze laatste projecten zien we ook een verschil in tevredenheid tussen ontwikkelprojecten en uitvoeringsprojecten; bij deze laatste is men iets vaker ontevreden (50%). Tot slot zien we dat inwoners ook vaker ontevreden zijn dan aanvragers/gemeenten (respectievelijk 37% en 27,9%).

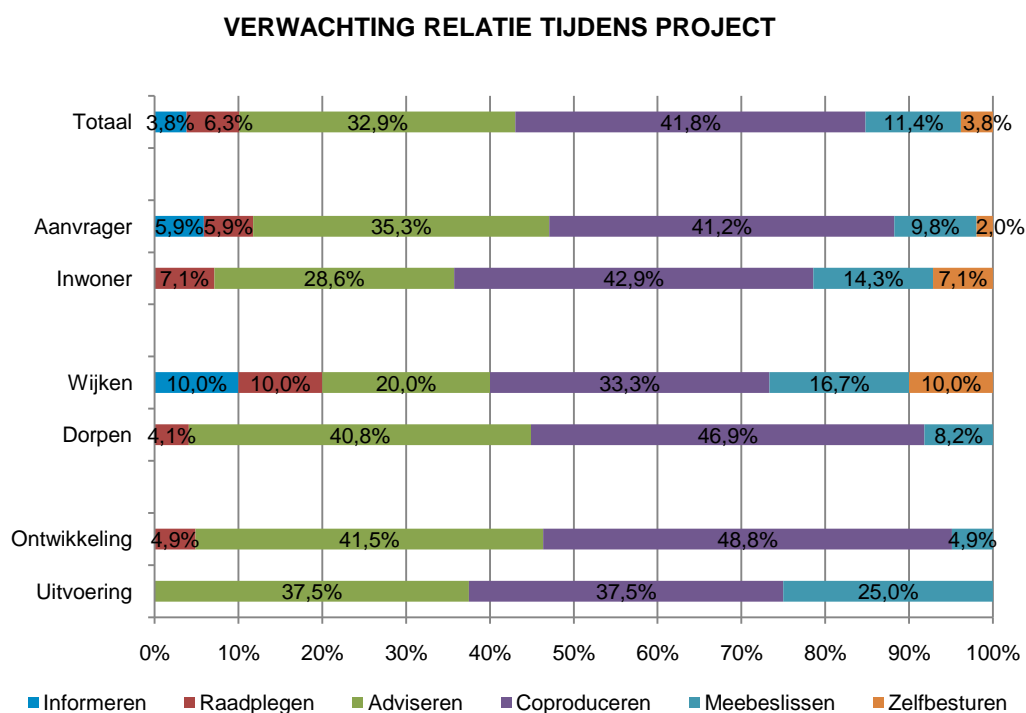
De respondenten konden ook aangeven hoe ze verwachten dat de relatie zich tijdens het project zou ontwikkelen. Uit de antwoorden blijkt dat ze vooral verwachten dat de relatie meer een van coproduceren wordt en veel minder een van raadplegen of adviseren (zie figuur 10).

Figuur 10 Verwachting verschuiving participatiegraad gedurende het project (algemeen)

In onderstaande grafiek maken we onderscheid tussen aanvragers en inwoners, wijken en dorpen, en ontwikkelings- en uitvoeringsprojecten binnen de dorpen:

Figuur 11 Verwachting verschuiving participatiegraad gedurende het project (uitgesplitst)

Er zijn geen echt grote verschillen in verwachtingen tussen aanvragers en inwoners. Dit in tegenstelling tot wijken en dorpen: in dorpprojecten verwacht men veel meer een adviserende of coproducerende rol van burgers dan in wijkprojecten.

Uit deze gegevens kunnen we echter niet opmaken of respondenten bijvoorbeeld van informeren naar zelfbesturen willen of van adviseren naar coproduceren. Met andere woorden: we weten nog niet hoeveel en welke stappen men op de participatieladder verwacht te maken. In onderstaande kruistabel kunnen we zien hoe deze verdeling is voor de totale groep.

Uitleg bij het lezen van de tabel: de rijen geven de participatiegraad voor aanvang van het project weer, de kolommen geven de verwachte participatiegraad tijdens het project weer. Als we bijvoorbeeld willen weten hoeveel procent van de respondenten tijdens het project van coproduceren naar meebeslissen verwachten te gaan, dan kunnen we in de tabel aflezen dat dit 5,1% is.

Tabel 7 Verschuiving participatiegraad per trede

		Verwachting participatiegraad TIJDENS HET PROJECT					
		Informeren	Raadplegen	Adviseren	Coproduceren	Meebeslissen	Zelfbesturen
Participatiegraad VOOR AANVANG VAN HET PROJECT	Informeren	3,8%	1,3%	1,3%	1,3%	1,3%	0%
	Raadplegen	0%	5,1%	12,7%	11,4%	0%	0%
	Adviseren	0%	0%	17,7%	21,5%	2,5%	1,3%
	Coproduceren	0%	0%	1,3%	6,3%	5,1%	1,3%
	Meebeslissen	0%	0%	0%	1,3%	2,5%	0%
	Zelfbesturen	0%	0%	0%	0%	0%	1,3%

We zien dat de meeste respondenten van adviseren naar coproduceren verwachten te gaan (21,5%), gevolgd door het behouden van de adviserende rol (17,7%).

4.5 Meerwaarde Provincie

Het laatste onderdeel van de vragenlijst heeft betrekking op de meerwaarde van de nieuwe subsidieregelingen van de provincie en op de tevredenheid met de begeleiding die de provincie tijdens de projecten biedt.

Meerwaarde subsidie

Ruim driekwart (75,9%) van de respondenten is van mening dat de provinciale subsidie de realisatie van het project mogelijk heeft gemaakt. Een enkeling (5,6%) geeft aan dat door de subsidie ook andere financiers zijn meegegaan. In verhouding komt dit antwoord het meest voor bij 'Uitvoering IDOP's' projecten (2 van de 8 respondenten geeft dit aan). Niemand vindt dat de bijdrage van de Provincie geen enkele meerwaarde heeft.

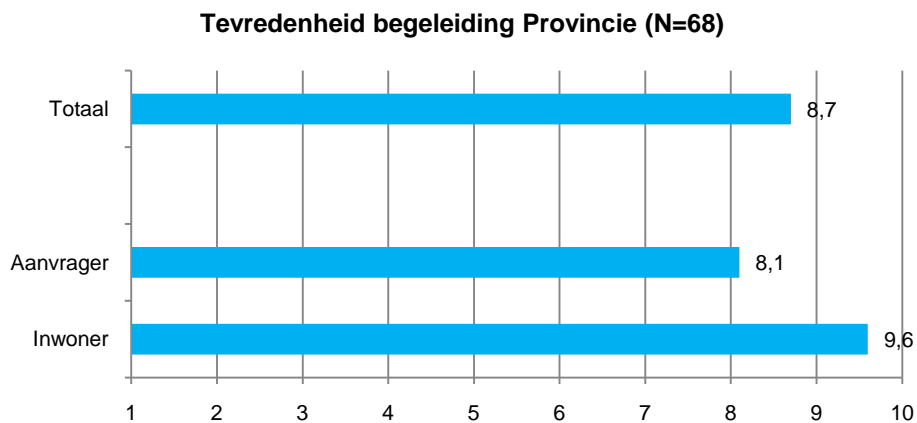
Er was ook ruimte voor eigen opmerkingen over de meerwaarde van de Provincie. Uit de antwoorden komt vooral naar voren dat er door de bijdrage een bredere, meer integrale aanpak mogelijk is.

Begeleiding Provincie

Om de tevredenheid met de begeleiding van de Provincie te meten konden respondenten door middel van een rapportcijfer aangeven in welke mate zij tevreden waren.

Uit de resultaten blijkt dat de respondent zeer tevreden zijn met de begeleiding: gemiddeld geven zij een 8,7 aan de Provincie. Hoewel ze allebei tevreden zijn, zit er nog een redelijk groot verschil tussen de aanvragers en de inwoners: waar de aanvragers de begeleiding waarderen met gemiddeld een 8,1, waarderen de inwoners deze met een 9,6.

Figuur 12 Tevredenheid met begeleiding van de Provincie

4.6 Overige opmerkingen

Aan het einde van de vragenlijst konden de respondenten nog algemene opmerkingen en suggesties kwijt. Hieronder volgt een opsomming van opmerkingen die interessant zijn voor de provincie:

- **Informatievoorziening:** bij een aantal respondenten is behoefte aan een overzicht van succes- en faalfactoren bij leefbaarheidsprojecten en voor een enkeling is de rol van de Provincie niet helemaal duidelijk.
- **Bijdrage en contact provincie:** geregeld geven respondenten aan dat ze zeer blij zijn met de financiële bijdrage van de provincie en met de extra mogelijkheden die daardoor ontstonden. Daarnaast ervaart men ook de persoonlijke aandacht van de provincie als heel positief, hoewel sommigen meer contact willen en anderen juist weer minder.
- **Effectmeting:** ook de effectmeting wordt als positief ervaren, hoewel het voor een aantal moeilijk is om een oordeel te geven aan de leefbaarheid; de vragen zijn te abstract. Ook twijfelt men aan de methode: men vraagt zich af of het bevragen van één aanvrager en één inwoner wel voldoende betrouwbaar en representatief is.

Bijlage: Totaaloverzicht projecten 2008

Tabel I Projecten 'Ontwikkeling IDOP's'

Titel project	Gemeente/Dorp	Vragenlijst aanvrager	Vragenlijst inwoner
Dorpen aan het woord (Den Hout)	Oosterhout		
Dorpen aan het woord (Dorst)	Oosterhout		
Dorpen aan het woord (Oosteind)	Oosterhout		
GOP Odiliapeel	Uden/Odiliapeel	x	
GOP Volkel	Uden/Volkel	x	
IDOP Andel	Woudrichem/Andel	x	nvt
IDOP Galder/Strijbeek	Alphen-Chaam/Galder en Strijbeek	x	x
IDOP Gemonde	St. Michielsgestel/Gemonde	x	x
IDOP Hoogeloon	Bladel/Hoogeloon	x	x
IDOP Huijbergen	Woensdrecht/Huijbergen	x	x
IDOP Hulsel	Reusel-de Mierden/ Hulsel	x	x
IDOP Meeuwen	Aalburg/Meeuwen	x	x
IDOP Neerkant	Deurne/Neerkant	x	nvt
IDOP Riel	Goirle/Riel	x	x
IDOP Rijswijk/Giessen	Woudrichem/Rijswijk-Giessen		
IDOP Schijf	Rucphen/Schijf	x	x
IDOP Steensel	Eersel/Steensel	x	
IDOP Teteringen	Breda/Teteringen	x	x
IDOP Udenhout	Tilburg/Udenhout	x	x
IDOP Veen	Aalburg/Veen	x	x
IDOP Vianen	Cuijk/Vianen		
IDOP Vlierden	Deurne/Vlierden	x	nvt
IDOP Wijbosch	Schijndel/Wijbosch	x	
IDOP Wintelre	Eersel/Wintelre	x	x
IDOP Wouwse Plantage	Roosendaal/Wouwse Plantage	x	x
IDOP Zegge	Rucphen/Zegge	x	
Integraal dorpspreventieplan Genderen	Aalburg/Genderen	nvt	x
Sociale cohesie: een vitaal dorpshart voor Berkel-Enschot	Berkel-Enschot	x	
Toekomstig Oerle's Plantontwikkeling	Veldhoven/Oerle	x	x
Toekomstvisie centrum Diessen	Hilvarenbeek/Diessen	x	x
Wijkplan buitengebied	Etten-Leur/Etten-Leur	x	

Tabel II Projecten 'Wijken 2008'

Titel project	Gemeente/Dorp	Vragenlijst aanvrager	Vragenlijst inwoner
Bouwen aan de "Bloemenwijk"	Asten		
Credo	Roosendaal	x	x
De Valuwe: vernieuwend sociaal wijkbeheer	Cuijk/De Valuwe	x	
Dorpen- en wijkenatlas	Heusden		
Een Cruyff Court voor en door bewoners in BaLaDe	Waalwijk/Baardwijk, Laageide en De Hoef		
Een nieuwe toekomst voor het Heike	Maasdonk		
Eetcafé De Rode Rik	Vught/De Baarzen		
Kijkinmijnwijk	Veghel		
Naastenbest	Best	x	
Selissenwal Kunstzinnige Verbindingen	Boxtel		
Sociale samenhang Zanddonk	Waalwijk/Zanddonk	x	x
Verbetering aanbod voorzieningen BaLaDe	Waalwijk/De BaLaDe		
Virtueel Plein Boxmeer Noord	Boxmeer/ Boxmeer Noord		
Wijkontwikkelingsplan Langdonk	Roosendaal	x	
Wijkontwikkelingsplan Westrand	Roosendaal	x	
Wijkplannen Hooghuis en Banakkers	Etten Leur Hooghuis / Banakkers	x	x

Tabel III Projecten 'ISV Plus'

Titel project	Gemeente/Dorp	Vragenlijst aanvrager	Vragenlijst inwoner
Cult4all Hilvarenbeek	Hilvarenbeek	x	n.v.t.
Cultuurstraat Eersel	Eersel	x	n.v.t.
Duurzaam Bouwen in Terlo	Bergeijk	x	
Leefbaarheidsimpuls Spoorzone Mill	Mill & Sint Hubert	x	x
MFA Centrumfunctie Leende	Heeze Leende	x	x
MFA Knegsel	Eersel	x	
MFA Sint Anthonis	Sint Anthonis	x	x
MFA Vliedberg	Heusden	x	
Multifunctioneel Dorpshuis Heeze	Heeze Leende	x	
Samen in De Nieuwe Biezen	Gemert-Bakel	x	n.v.t.
Samenwerken in de Brede School te Millheeze	Gemert-Bakel	x	
Sociaal veilig en schoon centrum	Hilvarenbeek	x	
Stimulering Samenwerking SCC Mill	Mill & Sint Hubert	x	
Versterken wijkbetrokkenheid Frankische driehoek	Goirle		
Wijk met Pit	Best	x	x
Woonservice Boschweg	Schijndel	x	n.v.t.

Tabel IV Projecten 'Uitvoering IDOP's'

Titel project	Gemeente/Dorp	Vragenlijst aanvrager	Vragenlijst inwoner
IDOP Deurne/Helenaveen	Deurne	x	x
IDOP Heeze-Leende/Sterksel	Heeze-Leende	x	x
IDOP Laarbeek/Aarle-Rixtel	Laarbeek	x	x
IDOP Laarbeek/Mariahout	Laarbeek	x	x
IDOP Oss/Megen	Oss		
IDOP Eersel/Duizel	Eersel		